

Oppgavesett: *Rett vest*

Velkommen til Nasjonalbibliotekets utstilling *Rett vest. Drømmen om et bedre liv i Amerika*. I år er det 200 år siden den første organiserte utvandringen til Amerika fant sted, og starten på en hundreårsperiode hvor nærmere én million nordmenn utvandret fra Norge og ble innvandrere i Amerika. Med dette oppgavesettet kan dere utforske ulike sider ved utvandringen gjennom utstillingens egne sju tematiske inndelinger.

① Drømmer om jord

Samtidig som Norge opplevde en befolkningsvekst, ble billig jord tilgjengelig i det «ville vesten». Her ble nordmenn viktige brikker i utvidelsen av USA.

1. Finn Ole Rynnings «utvandrermanual», et svar på de spørsmål uvitende nordmenn hadde om Amerika. Er spørsmålene også relevante for de som ønsker å flytte til Amerika i dag? Begrunn svaret.
2. Finn Martin Ulvestads kart over «Norge i Amerika» fra 1901. Hva kan dette kartet fortelle oss? Forsøk å beskrive både det dere ser og hvorfor det er slik.
3. Velg ett av skolekartene i utstillingen. Ta utgangspunkt i den tilhørende teksten, men legg til ny informasjon eller andre refleksjoner basert på innholdet i kartet. Skriv ned tre nye opplysninger om kartet.

② Drømmer om frihet

«Frihet» var nærmest slagordet til den amerikanske republikken, og en viktig årsak til at mange nordmenn dro. Her var ingen religionstvang, og kvinner sto friere.

1. Oppsøk gjenstandene knyttet til Elise Tvede Wærenskiold. Beskriv hennes erfaring som utvandrer – hvem var hun, hvorfor dro hun til Amerika, og hvordan gikk det med henne?
2. Hva sier Agnes Wergeland og Aasta Hansteen om kvinnens stilling i henholdsvis Norge og Amerika? I hvilken grad opplever dere at kvinners muligheter er begrenset i Norge i dag?

③ Drømmen om et norsk Amerika

Nordmenn dro av gårde, og etablerte med tiden mindre og større samfunn. De var først og fremst «norske i Amerika», og norskheten ble ikke bare bevart, men gjerne også løftet frem.

1. Finn karikaturtegningen av Columbus og Leiv Eiriksson. Hvorfor tror dere man begynte å feire Leiv Eiriksson Day og Columbus Day i USA? Er det fortsatt viktig? Begrunn svaret.
2. Finn de to maleriene som skildrer oppdagelsen av Amerika. Hva er de viktigste forskjellene på de to bildene? Hvorfor er forskjellene vesentlige og fremstillingen av denne hendelsen så viktig?
3. Tidlig i utvandringen ønsket rikskjendisen Ole Bull å etablere et nytt Norge på andre siden av Atlanterhavet. Han kalte kolonien opp etter seg selv – Oleana. Klarer du å finne stedet på kartet?

④ Lengselens profitt

I de 100 årene utvandringen fant sted, foregikk det en rivende utvikling innenfor kommunikasjonsteknologi. Hjemlengselen var sterk, og kontakten med Norge tok ulike former.

1. Finn stereoskopet i utstillingen. Denne oppfinnelsen gjorde at man kunne se bilder på en litt annen måte. Bruk apparatet og beskriv motivene i tre av bildene.
2. Fra bilde til lyd. Fonografen var en slags lydopptaker som la til rette for kommunikasjon over store avstander. Lytt til klippene med Robert Rafn og Anette Rafn. Kan dere tyde hva de sier?
3. Hvilken påvirkning tror dere slike og andre typer kommunikasjonsteknologi hadde for kontakten mellom Norge og Amerika? Begrunn svaret.

⑤ Drømmer som sank

Muligheten til å krysse Atlanterhavet er en nødvendig forutsetning for utvandringen. Med Amerikalinjen ble det lettere å reise over – og lettere å reise tilbake.

1. «D/S Norge» var et emigrantskip som forliste i 1904. Forliset tok mer enn 600 liv, og blant dem som døde var 224 norske emigranter. Få år senere skulle en annen skipskatastrofe skape overskrifter, også her til lands. Hvilket skip sank i 1912, og hvor mange nordmenn mistet livet her?
2. Finn og studer filmen «D/S Kristianiafjord». Skriv et notat hvor dere forsøker å beskrive overfarten med dampskip og ankomsten ved immigrasjonsstasjonen Ellis Island i New York.

⑥ Drømmer om gull

Norske utvandrere ble også smittet av gullfeberen som spredte seg i Nord-Amerika. Noen av disse historiene berører en mytisk side ved amerikansk historie og popkultur.

1. Undersøk gjenstandene og tekstene knyttet til de norske utvandrerne Jafet Lindeberg og John Torsteinsson Rue. På hvilken måte og av hvilke grunner har disse personene blitt foreviget i tegneserieblader?
2. Begge disse nordmennene levde helt andre liv på helt andre steder enn majoriteten av de norske utvandrerne. Hva tror dere kjennetegnet samfunnet på steder som Nome, Alaska og i Sierra Nevada?

⑦ Brutte drømmers Boulevard

Selv om de fleste utvandrerne slo seg ned som bønder, hoppet en del av i New York. Her ble norske «ghettoer» etablert, og disse urbane utvandrerne opplevde et bredt spenn av erfaringer.

1. Finn og studer filmen «Glimt fra New York og den norske koloni» og avisoppslagene. Hva får dere vite om området i New York kalt «Ørkenen Sur»?
2. Avisutklippene representerer en norsk offentlighet i Amerika. I hvilken grad tror dere etterkommerne av disse nordmennene opplever at det er en norsk offentlighet i Amerika? Begrunn svaret.

Utforsk sammen

Dette kan dere gjøre underveis eller til slutt. Sett sammen en tidslinje hvor dere inkluderer noen av de viktige hendelsene i norsk utvandringshistorie. Ta utgangspunkt i utstillingen og begrunn hvorfor nettopp de hendelsene dere selv har valgt ut har særlig stor betydning.

Lykke til!